

Emlékkönyv Román László születésének 80. évfordulójára (Szerk.: Kiss György, Berke Gyula, Bankó Zoltán, Kajtár Edit; Pécs, 2008, PTE Állam- és Jogtudományi Kar)

Ez évben került ki a nyomdából a 2007-ben, Román László születésének 80. évfordulója alkalmából a Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar Munkajogi és Társadalombiztosítási Jogi Tanszékének munkatársai által összeállított emlékkötet. Román László a Kar egyetemi tanára 2001. június 27. napján hunyt el. Közel ötven esztendőn keresztül tevékenykedett a munkajog oktatójaként és tudós kutatójaként. A magyar jogtudományban az ötvenes évek közepén jelentkezett publikációival és pályafutása során számos tankönyvet, monográfiát, tanulmányt tett közzé. Munkásságának kiemelkedően értékes és jelentős fejezete a hatvanas-hetvenes évekbeli, amelyben a munkáltatói utasítási jog körében számos dolgozatot publikált, e tárgykörben megvédte kandidátusi értekezését és a hetvenes években két monográfiája is megjelent. A Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó 1972-ben adta közre „A munkáltatói utasítási jog alapproblémái” című kötetet, amely napjainkig a magyar munkajog egyik alpműve és megjelenését követően Akadémiai Díjban részesült. 1977-ben jelent meg „A munkáltatói utasítás érvényessége és hatályossága” című monográfia, amely érvényességtani részében jóval túlmutat a munkajog határain. A kilencvenes években a munkáltatói utasítás megtagadásával kapcsolatos tanulmányai az új Mt. figyelemre méltó kritikáját adták. A nyolcvanas évektől Román László számos tankönyvet írt. 1992-ben szerezte meg az állam- és jogtudományok doktora fokozatot „Az egyén és a kollektívák munkajogi alaphelyzete a határesetek tükrében” című értekezésével. A pécsi munkajogi tanszék vezetője volt 1996 júniusáig. Sokoldalú tudományos munkásságát sokan ismerték, kiemelkedő igényessége és alapossága okán sokan kedvelték és becsülték.

A Román László emlékkötet huszonöt tanulmányt tartalmaz. A szerzők között a hazai munkajogtudomány képviselőin túl a pécsi jogi kar munkatársait, Román professzor egykori tanítványait és kollégáit találjuk. Utóbbiak alkotmányjogi, büntető és büntető eljárásjogi, társasági és kereskedelmi jogi, valamint polgári jogi tárgyú dolgozatokkal emlékeztek egykori professzorukra – gyakorta személyes hangú értekezésekkel.

A kötet munkajogász és társadalombiztosítási jogász szerzői gárdája lényegében reprezentálja a tudományterületek hazai művelőit; megtaláljuk közöttük a budapesti, szegedi, miskolci, debreceni és pécsi jogi karok képviselőit, valamint gyakorló munkajogászokat is.

A munkajogi és társadalombiztosítási jogi tanulmányok előtt megemlítjük az Ádám Antal, Chronowsky Nóra és Drinóczi Tímea tollából a kötetben megjelent „A szociális biztonságról” című dolgozatot, amely alkotmányjogi dogmatikai jellegű és különösen a szociális biztonsághoz való jog tartalmának és korlátozásának tekintetében figyelemre méltó (azért is, mert a szerzők korábban számos hasonló tárgykörű munkát is közreadtak).

Hágelmayer Istvánné egyetemi docens asszony Román László iskolateremtő tudományos munkásságát tekinti át, illetve értékeli „Egy rendhagyó iskola margójára” című

rövid tanulmányában. Kiemeli Román professzor elkötelezett tudományos tevékenységét és különös figyelmet fordít tankönyvírói munkásságára, bemutatva az első (1989-ben megjelent) átfogó munkajogi tankönyv új tudományos eredményeit. Dolgozata a több évtizedes együttműködésnek is szóló megbecsülés hangján szól Román László napjaink munkajogtudományában is jelen lévő érdemeiről és eredményeiről. A kortársak közül Radnay József professzor úr az üzemi tanácsok tevékenységének fejlesztési lehetőségeiről értekezik – elsősorban a német üzemi alkotmányos intézményrendszerre vonatkozó jogi szabályozás és tapasztalatok elemzése alapján. Következtetése szerint a hazai üzemi tanácsokra vonatkozó szabályozás – különösen az együttdöntési jogkör tekintetében – felülvizsgálatra szorul. Prugberger Tamás Jakab Nórával közös dolgozatában a munkajogviszony megszüntetése, illetve a csoportos létszámcsökkentés körében közöl összehasonlító jogi eredményeket, illetve a hazai közszolgálatra vonatkozó szabályozás kritikáját. Kiss György (Román László tanszékvezető utóda) egy a nyolcvanas évek közepén megjelent Román-tanulmány kapcsán idézi fel a korabeli jogtudományban zajlott vitát, amely a jogrendszer tagozódásnak, a munkajog rendeltetésének és szabályozási szemléletének alapvető kérdéseit érintette. Figyelemre méltók a dolgozatnak a napjainkban jelentkező munkajogi szabályozási-strukturális problémákat érintő fejezetei, amelyek az Európai Bizottság munkajogi Zöld Könyvének (2006) fényében is vizsgálják a korabeli munkajogtudományos polémiát.

A kötet igen változatos tematikájában két dolgozat foglalkozik napjaink egyik gyakran feldolgozott kérdésével, az ún. atipikus munkajogviszonyokkal. Bankó Zoltán pécsi szerző – némileg emlékeztetve egykori professzorának elemző metódusára – a fogalomalkotási nehézségekre mutat rá, míg Kátyás Gábor Ph.D. hallgató (ELTE) az atipikus foglalkoztatás politikai, gazdasági és jogpolitikai összefüggéseit tárgyalja.

Társadalombiztosítási jogi tárgykörben ugyancsak két dolgozatot találunk a kötetben. Hajdú József szegedi professzor angol nyelvű dolgozata az európai közösségi szociálpolitikának a szociális biztonsági rendszerek koordinációjára vonatkozó szabályai közül az öregességi nyugdíjakkal összefüggő rendelkezéseit elemzi, figyelemmel a kérdéskör gyakorlati problémáira is. Tóth Hilda a Miskolci Egyetem munkatársa – készülő doktori értekezésének témakörében – a német és osztrák betegbiztosítás alapintézményeinek (természetbeli és pénzbeli ellátásainak) bemutatására vállalkozott. Kajtár Edit pécsi szerző ugyancsak angol nyelvű írásában részben szintén európai közösségi (foglalkoztatáspolitikai) témát választott, közelebbről a fogyatékkal élő személyek helyzetére vonatkozó európai és hazai szabályozást dolgozta fel.

Az esélyegyenlőségi-antidiszkriminációs jogi problematika tárgykörében Lehoczkyne Kollonay Csilla tanszékvezető egyetemi docens asszony jelentkező tanulmánnyal. Az egyenlőség fogalmának (jog)filozófiai értelmezésére vonatkozó fejtegetéseken túl az Európai Unió tárgybani jogalkotására is kitér, és kifejezetten újszerűek az ún. pozitív megkülönböztetésre (pozitív akciókra) vonatkozó megállapításai. Gyulavári Tamás egyetemi docens angol nyelvű dolgozata a 97/81/EK irányelv magyar munkajogba való átvételével foglalkozik, ideértve a teljes és részmunkaidőben való foglalkoztatás közötti váltás,

valamint a magyar munkajog szankciórendszerének a bemutatását is. Barakonyi Eszter pécsi szerző szintén doktori értekezéséhez kapcsolódó kutatásainak köréből közölt dolgozatot. Az életkorhoz kapcsolódó jogviszony-megszüntetés kérdéseivel foglalkozik a magán munkajogviszonyban és a közszolgálati jogviszony(ok)ban egyaránt. Kenderes György a Miskolci Egyetem docense a gazdasági társaságok ügyvezetésének munkajogi kérdéseit tárgyalja, figyelemmel a társasági jogi jogszabályok 2007. szeptemberében bekövetkezett módosításaira is. Rendkívül széleskörű gyakorlati tapasztalatokra támaszkodik Pál Lajos ügyvéd tanulmánya a szakszervezeti kifogás jogáról. A napjainkban szinte egyedülállóan összegezett esetjog mellett a szerző számos jogpolitikai értékű javaslatot is megfogalmaz. A közszolgálati joga – sajnos – alulreprezentált a kötetben. Csupán Horváth István címzetes egyetemi docens dolgozatának tárgyát képezi, igaz a napjainkban ritka történeti áttekintés figyelemre méltó jogpolitikai következtetésekkel zárul.

Rácz Zoltán és Berke Gyula tanulmányai munkajogunk egy-egy alapvető elméleti, ám gyakorlati szempontból sem érdektelen témakörének feldolgozására vállalkoznak. Előbbi – a napirenden lévő polgári jogi kodifikáció apropóján – a polgári jogi jogelvek alkalmazhatóságának kérdését vizsgálja a munkajogban (különösen a munka díjazásának kapcsán). Utóbbi a munkajogi jogforrási rendszer strukturális sajátosságait elemzi, elsősorban a kollektív megállapodásokkal szembeni tételes jogi szabályozás természetére figyelemmel.

A kötetben rövid ismertetést találunk Román László életpályájáról, illetve teljes körű bibliográfiát publikációiról.

Berke Gyula